

Матюх Жанна Вікторівна,
аспірант Інституту інформаційних технологій
і засобів навчання НАПН України (м. Київ)

ДО ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ ДОШКІЛЬНЯТ З ОСОБЛИВОСТЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ

Для розвитку сучасного суспільства характерним є широке впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у різні сфери діяльності. Використання ІКТ дозволяє створити умови для підвищення якості освіти та її доступності, ефективної навчальної комунікації, комбінування різних форм відображення даних, що відкриває значні освітні перспективи для дітей з особливостями психофізичного розвитку.

Згідно з критеріями Міністерства освіти і науки України виокремлюють категорії дітей за наступними нозологіями:

- з порушеннями слуху (глухі, оглухлі, зі зниженим слухом);
- з порушеннями зору (сліпі, осліплі, зі зниженим зором);
- з порушеннями інтелекту (вадами розумового розвитку, із затримкою психічного розвитку);
- з мовленнєвими порушеннями;
- з порушеннями опорно-рухового апарату;
- зі складною структурою порушень (розумово відсталі і сліпі чи глухі; сліпоглухонімі та ін.);
- з емоційно-вольовими порушеннями, діти з аутизмом [1].

Спектр освітніх потреб дітей з особливостями психофізичного розвитку є значно ширшим у порівнянні зі іншими дітьми: з одного боку, вони повинні на рівні з однолітками засвоїти знання, уміння й навички, необхідні для повноцінної суспільної взаємодії; з іншого боку, у них є додаткові потреби, зумовлені їх функціональними обмеженнями, що подекуди унеможливають застосування стандартних методів навчання, а також негативно впливають на успішність навчально-виховного процесу [2; 3]. Ці діти стикаються з низкою проблем, пов'язаних зі сприйняттям вербального й писемного мовлення, формулюванням і донесенням власних думок тощо. До основних особливостей, що можуть зумовити труднощі в навчанні дітей з особливостями психофізичного розвитку, відносять такі:

- невербальні навички (просторова орієнтація, слухова пам'ять, зорова пам'ять, графічно-моторна координація та ін.);
- вербальні навички (навчання читанню: декодування символів, послідовність символів, розуміння прочитаного; навчання письму: вираження думок через письмовий текст, правопис, словниковий запас, розуміння сутності написаного, морфологія символів, слухове сприйняття та ін.);
- фонологічна обізнаність (розпізнавання рими на слух, орієнтація букв, їх положення і порядок у словах, що впливає на зміст тексту), аналіз, синтез, запам'ятовування і сприйняття груп слів, та, врешті, опанування техніки читання й правопису;
- усне мовлення (запам'ятовування окремих слів, сповільнена реакція, роз'яснення окремих понять мовою жестів, участь у дискусії та ін.);
- математичні навички (розпізнавання фігур і моделей, запам'ятовування цифр і простих операцій, в т.ч. таблиці множення, розв'язання математичних прикладів та ін.);
- поведінкові особливості (занижена самооцінка, інтроверсія, стійкість уваги, імпульсивність, залежність від дорослих чи опікунів, агресивна поведінка та ін.) [5; 7].

Натомість, залучення дітей до якісного освітнього середовища з ранніх років, має позитивний вплив на їх подальше навчання й соціалізацію. Так, згідно з результатами дослідження Національного об'єднаного комітету з питань навчання дітей з особливими потребами США (National Joint Committee on Learning Disabilities), було встановлено, що

діти з функціональними обмеженнями, які мали доступ до якісних освітніх послуг у ранньому віці, демонструють більш високі навчальні результати у початковій школі [6].

Важливо пам'ятати, що дитина з особливостями психофізичного розвитку проходить всі ті ж стадії онтогенезу, що й здорова. Відмінності полягають у темпах фізичного і психічного розвитку, кінцевому результаті і способах його досягнення. Розвиток особистості дитини, її фізичних здібностей та пізнавальної діяльності залежить від основного дефекту і вимагає більше часу, використання особливих засобів, методів і підходів. З упровадженням ІКТ, кожна дитина здатна подолати бар'єри на шляху до навчання, отримати доступ до різноманітних дидактичних матеріалів у зручному для неї форматі, а також демонструвати свої навчальні досягнення у прийнятний спосіб [2; 3].

Мультимедійні технології, як підвид ІКТ, широко впроваджуються в сучасних дошкільних навчальних закладах. У дошкільному віці відбувається становлення особистості дитини, закладаються основи знань, понять, уявлень. Їх засвоєння повинно відбуватися під час безпосереднього спілкування в ігровій формі, і використання мультимедійних технологій дозволяє прискорити цей процес й закріпити отримані знання. Таким чином, постає проблема педагогічно обґрунтованого використання мультимедійних технологій у навчанні дошкільників, зокрема тих, хто має особливості психофізичного розвитку.

Серед основних переваг використання мультимедійних технологій у навчанні дошкільнят, зокрема тих, хто має особливості психофізичного розвитку, визначаємо такі:

- 1) полісенсорність сприйняття матеріалу;
- 2) сприяння розвитку основних психічних процесів;
- 3) можливість демонстрації об'єктів, явищ і процесів, які недоступні в повсякденному житті (космічні об'єкти, явища природи, об'єкти мікросвіту та ін.);
- 4) можливість візуалізації абстрактної інформації;
- 5) унаочнення й емоційне забарвлення демонстраційного матеріалу тощо [4].

До основних мультимедійних технологій, що можна використати в навчанні дошкільнят з особливостями психофізичного розвитку, відносимо наступні:

- мультимедійна презентація – набір слайдів за певною тематикою, що зберігається у файлі спеціального формату. При цьому, кожний слайд може містити довільну текстову, графічну, табличну інформацію, анімацію, аудіо, відео та ін.;

- анімація – рухомі зображення, створені шляхом зйомки послідовних фаз руху намальованих (графічних) або об'ємних об'єктів (анімаційні або мультиплікаційні фільми, мультфільми);

- флеш-ігри – ігри, створені на основі анімації, графіки, звуку, в основу яких покладено виконання певного завдання, що має на меті розв'язати поставлену навчальну задачу (наприклад, такі ігри як «Візерунок звуків», «Букварик», «Хто це», «Сорока-білобока», «Хто де живе?» і т.д.);

- потокове відео (наприклад, дидактичні розробки «Звуки, що посварилися», «Відео-абетка», «Українська абетка», «Абетка малят» і т.ін.);

- потокове аудіо (наприклад, такі дидактичні розробки як «Звуки тварин», «Звуки» та ін.).

Отже, для ефективного залучення у навчально-виховний процес дітей з особливостями психофізичного розвитку необхідна реалізація низки умов, зокрема розроблення особистісно орієнтованих навчальних програм, проектування індивідуальних освітніх траєкторій, упровадження нових педагогічних підходів, методів і засобів. Мультимедійні технології, що дозволяють комбінувати різні форми представлення інформації (текст, графіка, аудіо, відео, анімація і т.д.), дозволяють дітям отримати доступ до дидактичних матеріалів у прийнятний для них спосіб, сприяють індивідуалізації навчання та більш ефективному розвитку основних психічних процесів.

Список використаних джерел

1. Денисенко О. Виховання дітей дошкільного віку з порушеннями психофізичного розвитку у системі корекційної освіти.: Програма спецкурсу для вихователів та музичних

керівників дошкільних навчальних закладів компенсуючого та комбінованого типу, а також ДНЗ, в яких впроваджуються принципи інклюзивного навчання /автор-укладач О. Денисенко. - Черкаси: видавництво ЧОШПОП, 2012. – 60 с.

2. Запорожченко Ю.Г. Використання засобів ІКТ для підвищення якості інклюзивної освіти / Ю.Г. Запорожченко // Інформаційні технології в освіті : Зб. наук. праць. – Херсон : ХДУ. – 2013. – № 15. – С. 138-145.

3. Запорожченко Ю.Г. Використання засобів ІКТ у дистанційному навчанні учнів з функціональними обмеженнями / Ю.Г. Запорожченко // Інформаційні технології в освіті : Зб. наук. праць. – Херсон : ХДУ, 2013. – № 16. – С. 75-82.

4. Матюх Ж.В. Використання мультимедійних технологій в дошкільній освіті як актуальний напрям науково-педагогічних досліджень / Матюх Ж.В. // Науково-практична конференція «Мультимедійні технології в освіті та інших сферах діяльності»: Тези доповідей. – К.: НАУ, 2015. – С. 66-67.

5. Носенко Ю.Г. Зарубіжний досвід використання інформаційно-комунікаційних технологій в інклюзивній дошкільній освіті / Носенко Ю.Г., Матюх Ж.В. // Нова педагогічна думка : наук.-метод. журнал. – № 4. – 2015. – С. 95-102.

6. Learning Disabilities and Young Children: Identification and Intervention [Electronic resource] / National Joint Committee on Learning Disabilities. – Access mode: <http://www.ldonline.org/article/11511/>

7. Toki E.I. Development of digital multimedia resources to support early intervention for young children at-risk for learning disabilities / Toki Eugenia I., Drosos Konstantinos, Simitzi Dimitra // Pedagogy – Theory & Praxis. – № 5. – 2012. – P. 129-142.